

Ärende: VN/31974/2021

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den

Lausunnonantajan lausunto

Allmänna kommentarer till lagförslaget om integrationslagen

Bildningsalliansen tackar för begäran om utlåtande om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av integration och till lagar som har samband med den.

Lagförslaget gäller en ny lag om främjande av integration och att den gällande lagen med samma namn samtidigt upphävs. Syftet med lagen är att främja integration och goda befolkningsrelationer och därmed förstärka förverkligandet av invandrares likabehandling och jämställdhet. Syftet är också att främja invandrarnas sysselsättning, delaktighet, välfärd och hälsa.

Lagförslaget fokuserar långt på sysselsättningen av invandrare, vilket naturligtvis är viktigt och centralt för alla medborgare vare sig de är inflyttade eller inte. Bildningsalliansen vill ändå poängtera att integration är mera än sysselsättning. Inkludering och delaktighet i samhället samt möjlighet att studera och utvecklas till sin fulla potential är en grundläggande rättighet. I och med det starka fokuset på sysselsättning av nyanlända och invandrare kan vissa av de föreslagna lagändringarna leda till en sämre inkludering och delaktighet i samhället överlag.

Bildningsalliansen vill särskilt lyfta fram att integrationstiden på två år med möjlighet till en förlängning på två år till, är för kort för en del av målgruppen och kan leda till en försämring av integrationsprocessen för den enskilda individen. Invandrarna är en väldigt heterogen grupp och möjligheten till att lära sig något eller båda av de nationella språken samt att skapa sig en förståelse för det finländska samhället varierar. Många når inte en tillräcklig språkkunskap för att kunna fortsätta sina studier eller sysselsätta sig inom ramen för den nuvarande integrationstiden på tre år, och därmed är en integrationstid på två år en klar försämring.

Lagförslaget saknar också ett förtydligande om när man eventuellt ser att det finns ett behov för att förlänga integrationstiden. Utan gemensamma nationella riktlinjer för förlängning av integrationstiden finns det en risk att målgruppen behandlas olika och ojämnt i olika regioner och kommuner.

Bildningsalliansen anser att det borde framkomma tydligare i motiveringarna till lagförslaget om möjligheten att integreras på svenska och finska i miljöer som är tvåspråkiga. Det här är även något som omnämns i Nationalspråksstrategin och mål 4.1. Det här i sin tur innebär att det inom kommunerna måste finnas integrationsprogram som uppmärksammar integrationsstigar på de båda nationalspråken och att aktörer som kan erbjuda integrationsfrämjande tjänster involveras.

Bildningsalliansen känner en oro för att ansvaret för och tillgänglighet på tjänster samt uppföljning av dem kan vara utmanande i det tvärsektoriella och mångprofessionella samarbetet mellan kommun, välfärdsområde, utbildnings- och tredje sektorns aktörer. Bildningsalliansen ser att det finns en stor risk att man inte ser och känner till hur behoven och tjänsterna inom integrationen på svenska. Om samarbete inte fungerar finns det risk för utanförskap för den enskilda individen.

Enligt lagförslaget önskar man att högskolestuderande som kommit från annat land ska stanna kvar i Finland efter att de erhållit sin examen. Bland annat programmet Talent Boost stöder den här målsättningen. Bildningsalliansen vill poängtera att även den här målgruppen behöver någon form av integrationstid eller integrationsfrämjande åtgärder såsom t.ex. språkstudier. Inom ramen för examensstudierna finns det sällan tid för språkstudier eftersom fokus ligger på den examen den studerande ska erhålla.

Bildningsalliansen anser också att det i lagförslaget inte framkommer tillräckligt tydligt värdet av ömsesidig integration och samhällsansvar.

Grundläggande eller sektorsövergripande bedömning av servicebehovet inom kompetens och integration samt integrationsplan (12-22 §)

12 §

Bildningsalliansen ser det som positivt att integrationen för kvinnor lyfts upp som en av tyngdpunkterna i lagförslaget. Kvinnors integration samt språkfärdigheter är avgörande för hela familjens integrationsprocess. En lyckad integration av kvinnor bidrar till att den kommande generationen har bättre förutsättningar att få en god integration och ett gott språk.

17 §

I den invandrades integrationsplan kan det också enligt lagförslaget tas hänsyn till exempel till utveckling av språkkunskaper som behövs i tvåspråkiga miljöer. En tvåspråkig integration kan ha en positiv sysselsättningsfrämjande effekt för dem som bor i tvåspråkiga miljöer. Om en person önskar

integreras på båda nationalspråken bör detta givetvis tas i beaktande i personens integrationstid. Bildningsalliansen anser att en integrationstid på 2 år är då helt otillräcklig för många av målgruppen.

18 §

Bildningsalliansen anser att integrationsplanen bör göras utan fördröjning och så fort som möjligt efter det att personen anlärt till Finland. En tidsfrist på 3 år kan inte anses vara ändamålsenlig ur individens synvinkel. Det måste vara en prioritet i kommunerna att skapa integrationsplaner så att migranten har möjlighet att vara delaktig i samhället från första dag.

Bildningsalliansen vill lyfta fram att en integrationstid på två år är för kort för de flesta. Under den här tiden kan många inte uppnå en språknivå som ger individen en möjlighet att vara med i arbetslivet och/eller delaktiga i samhället. Integrationstiden borde inte förkortas från tre till två år.

19 §

Bildningsalliansen anser att hela familjen har rätt till integrering på ett gemensamt språk om de så önskar. Det finns idag exempel där barn och vuxna integreras på olika språk. Det svenska alternativet får inte glömmas bort i informationen som riktas till familjerna. Familjecentren och den uppsökande verksamheten bör också erbjudas på svenska.

Om en person redan har familjemedlemmar i Finland och dessa har integrerats på svenska bör personen också erbjudas integration på samma språk som den övriga familjen, även om personen anländer senare till landet än de övriga familjemedlemmarna.

Integrationsutbildning (24-25 §) och stöd för frivilliga studier (26-30 §)

Att kunna gå en integrationsutbildning inom den fria bildningen som frivilliga studier med bibehållet sysselsättningsstöd är viktigt. En stor del av de integrationsutbildningar som görs på svenska sker som frivilliga studier inom den fria bildningen. Om personen som inte har den här utbildningen insatt i sin integrationsplan, eller om integrationstiden är slut, kan läroinrättningar inom den fria bildningen inte erhålla 100 % statsandelsfinansiering och därmed är inte heller utbildningen kostnadsfri. Det här tillför en ojämlig behandling av dem som har behov av integrationsfrämjande åtgärder och språkstudier, eller för dem som önskar lära sig de båda nationalspråken för att förbättra sina sysselsättningsmöjligheter. Bildningsalliansen anser att man borde utreda om kravet på att ha integrationsutbildningen eller språkutbildningen insatt i sin integrationsplan för att läroinrättningen ska kunna erhålla en 100 % finansiering är nödvändig och ändamålsenlig.

Rätten till att lära sig de båda nationalspråken borde garanteras invandrare på samma sätt som finländare och andra som genomgått grundläggande utbildning i Finland och därmed ses som en grundläggande medborgerlig rättighet. Det förbättrar inte bara den invandrades möjligheter på

arbetsmarknaden utan gynnar också det finländska samhället. För att alla invandrare ska kunna ges likvärdiga rättigheter till språkutbildning i båda nationalspråken om de så önskar bör utbildningen vara till 100% statsandelsfinansierad.

Bildningsalliansen föreslår att man förlänger tiden för att kunna gå fria bildningens utbildningar för invandrare som frivilliga studier och kostnadsfritt.

Bildningsalliansen vill även här lyfta fram att möjligheten att uppnå språknivå B1.1 inom ramen för en integrationstid på två år inte kommer att förverkligas för alla.

Bildningsalliansen vill också lyfta fram den integrationsutbildning som sker online och som man nämner i motiveringarna som ett sätt att kunna erbjuda arbetskraftspolitisk integrationsutbildning på svenska. Utbildningen kan vara ett fungerande alternativ för den som redan har studievana och eventuellt en högre utbildning från sitt hemland. För de migranter som kommer som kvotflyktingar eller från krisområden där man inte haft möjlighet att erhålla en kontinuerlig utbildning fungerar distansundervisningen inte lika bra. Den här målgruppen behöver mera stöd och handledning samt kan ha traumatiska upplevelser bakom sig som påverkar lärandet. Inom integrationsutbildningen ska det också finnas element som främjar delaktighet och inkludering i närsamhället. En utbildning som sker online har inte samma koppling till närsamhället eller förutsättningar att inkludera det lokala samhället och näringslivet i integrationsutbildningen.

28 §

Bildningsalliansen anser att det är bra att man i 28 § om förutsättningar för frivilliga studier lägger till grundläggande litteracitet, integrationsutbildning enligt 24 § och andra studier inom den fria bildningen.

Allmänna kommentarer till kommunens integrationsprogram (11 §) och flerspråkig samhällsorientering (23 §)

11 §

Kommunens integrationsprogram i tvåspråkiga kommuner behöver beakta integrationstjänsternas funktionalitet på de båda nationalspråken samt att det finns klara integrationsvägar på både svenska och finska. Kommunen behöver också ha ett ansvar för att den finns aktörer som kan tillgodose tjänster som stöder integration på svenska såväl inom utbildning som inom verksamhet som ordnas av tredje sektorns aktörer.

I Nationalspråkstrategin finns följande skrivelse som stöder ovanstående:

”Integration på svenska kan främjas och de regionala skillnaderna utjämnas genom att samarbetet mellan de integrationsansvariga myndigheterna intensifieras och myndigheternas medvetenhet om svenskspråkig integration och stödet för den förbättras, i synnerhet i tvåspråkiga kommuner.

Dessutom bör man uppmuntra tvåspråkiga kommuner att skapa modeller för tvåspråkig integration.
”

23 §

Bildningsalliansen anser att det borde framkomma att det inom den flerspråkiga samhällsorienteringen ska framgå att Finland har två nationalspråk vilket betyder att det finns en lagstadgad rätt att få tjänster på något av dessa två språk och att också rätten till integration på svenska och/eller finska finns. I samhällsorienteringen bör det också framkomma att det finns en svenskspråkig minoritet med ett utbildningssystem som följer den nationella finskspråkiga och som har kulturella särdrag.

Tjänster för barn och unga som anländer som minderåriga utan vårdnadshavare (3 kap.)

-

Anvisande till kommun (4 kap.)

Processen kring individens/familjens integration ska vara multiprofessionell för att inte riskera att viktigt informationsutbyte mellan aktörerna går förlorat eller att integrationsprocessen försvåras och leder till att flyktingen integreras som en socialvårdsklient. De kvotflyktingar som bedöms vara i behov av socialvårdens tjänster ska naturligtvis styras dit men detta ska vara behovsstyrt och kartläggas vid en sektorsövergripande kartläggning. Gällande kompletterande och förebyggande utkomststöd skall detta naturligtvis skötas av välfärdsområdet.

I de nu pågående kommunförsöken fungerar tjänsterna ur en finlandssvensk synvinkel inte optimalt, då den svenska aspekten inte alltid beaktats, eller förståelse och kännedom om den saknas. Där det finns en tvåspråkig befolkning borde tjänster och information finnas tillhanda på de båda nationalspråken. Redan nu har det funnits utmaningar när AN-byråns sysselsättningstjänster överförts till kommunerna, såväl gällande den svenska servicen överlag som att invandrare som upprepade gånger önskat integration på svenska inte hör sammats. Ifråga om integration på svenska är det viktigt att komma ihåg att det ofta skapas regionala framom kommunala lösningar och att integrationsfrågan därmed överskrider kommungränserna.

Kommunens, välfärdsområdets och statens uppgifter (5-7 kap.)

Kommunen kommer i framtiden att bära huvudansvaret för integrationen och ska bland annat sköta bedömningen av kompetensen hos invandrarna och integrationstjänsterna. Det här ska givetvis också fungera på svenska i tvåspråkiga kommuner. Kommunen ska enligt lagförslaget i framtiden upprätthålla ett sektoröverskridande nätverk mellan olika myndigheter och aktörer som på en lokal nivå ska främja integrationen och de goda kontakterna mellan befolkningsgrupperna. Det är viktigt att målgruppen, samt personer med kunskap om integrationsstigen på såväl finska som svenska deltar i gruppen i tvåspråkiga kommuner.

Den fria bildningens och tredje sektorns roll kommer att öka, som ett resultat av att kommunen har ett större ansvar för integrationsprocessen i sin helhet. Redan nu är den tredje sektorns och fria bildningens roll mycket avgörande för den svenska integrationsstigen i Finland. Ett ökat ansvar kräver också ökad och tryggad finansiering.

Statens ersättningar (8 kap.)

-

Tillgång till information och informationssystem (9 kap.)

-

Allmänna kommentarer till andra lagförslag

Bildningsalliansen anser att både de migranter som har integrationstid och de som redan har använt den bör ha möjlighet att studera inom den fria bildningens integrations- och språkfrämjande utbildningar kostnadsfritt, således bör utbildningarna vara till 100% statsandelsfinansierade. Vi anser att det är problematiskt att man binder studiernas kostnadsfrihet med integrationstiden och -planen.

Bildningsalliansen vill poängtera att kundservicemodellen, den sk. nordiska sysselsättningsmodellen som startade i maj 2022 inte behandlar alla migranter jämlikt eftersom de som går arbetskraftspolitisk integrationsutbildningen inte behöver koncentrera sig på att söka 0-4 jobb per månad medan man är tvungen att göra det om man avlägger det som frivilliga studier inom den fria bildningen. Det här blir speciellt ojämnt om vi ser på integrationen på svenska, som oftast genomförs som frivilliga studier. Vi kan inte behandla samma målgrupp olika p.g.a. den form av integrationsutbildning man tar del av. Bildningsalliansen anser att denna ojämlika behandling bör åtgärdas.

Konsekvensbedömning och andra iakttagelser av motiveringen

Bildningsalliansen anser att man inte beaktat de ekonomiska konsekvenserna för den fria bildningen samt tredje sektorns organisationer som man har tilldelat uppgifter som ska främja integrationen. Idag fungera många organisationer inom tredje sektorn med olika projektmedel och det saknas en kontinuerlig och tillräcklig finansiering för integrationsfrämjande verksamhet som skapar delaktighet och inkludering i närsamhället.

Den fria bildningen har möjlighet till 100 % statsandelsfinansiering för de nyanlända som har utbildningen som en del av sin integrationsplan. Antalet migranter som har behov av språk och integrationsutbildning är stor också för dem som redan har använt sin integrationstid. Det borde vara möjligt för alla som har behov av det att studera språk och integreras att göra det utan kostnader för studierna och därmed behöver finansieringen för utbildningen vara 100 % statsandelsfinansierad.

Nordin Henrika
Bildningsalliansen rf